

Anteckningar och aktstycken angående Bikupans uppkomst och första utveckling.

Stockholm : Fritze i distr.
1910

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Handwritten notes in the top right corner:
Påskens
Välgen
Fören
Stålm
1107

ANTECKNINGAR OCH AKTSTYCKEN

ANGÅENDE

BIKUPANS

UPPKOMST OCH FÖRSTA UTVECKLING

STOCKHOLM 1910

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Handwritten number in the bottom left corner:
N. 20/747

Kungl. biblioteket

0 0000 000136715

ANTECKNINGAR OCH AKTSTYCKEN
ANGÅENDE
BIKUPANS
UPPKOMST OCH FÖRSTA UTVECKLING

STOCKHOLM 1910
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

er waning
mor som
-opp
och
gaining
-cham it
och
opp
pevres
on my
ep
ill

sig
och
-in
-hel
-er
-er
-er
-er
-er
-er

Under det gångna seklets midt var det en vanlig företeelse, att åtskilliga äldre och yngre fruntimmer, som lefde under torftiga omständigheter och hade svårt att uppehålla sig, gingo omkring till bekanta och obekanta och utbjödo handarbeten, som de förfärdigat till försäljning. Dessa arbeten, som ofta kunde visa en ganska stor handfärdighet, voro dock i allmänhet både opraktiska och smaklösa. Familjer och enskilda, till hvilka de utbjödos, kände sig ganska besvärade af dessa beklagansvärda "pauvres honteux". Deras arbetsförtjänst var därjämte äfven mycket osäker, och de fingo ofta höra den anmärkningen, att de af dem tillverkade arbetena icke kunde användas till någonting.

Den kvinnliga ungdomen i familjerna sysselsatte sig ock under denna tid ganska mycket med brodering och virkning m. m., synnerligen för arbeten som skulle användas till julgåfvor, lysningspresenter o. d. De förebilder och mönster, som därför funnos att tillgå i våra tapisseri-butiker, voro emellertid nästan uteslutande från utlandet importerade och föga lämpliga för våra svenska förhållanden, samt därtill oftast allt annat än smakfulla.

Under denna tidsperiod företog jag en resa till Paris och vistades där under våren 1869 för att närmare taga reda på de då nyligen af madame Jules Simon inrättade yrkesskolorna för flickor, hvarjämte jag besåg en del andra nyttiga inrättningar för praktisk undervisning och handaslöjd.

Bland dessa lärde jag då äfven känna "*La Société des Abeilles*", som utgjordes af en damkommitté, hvilken

anordnat en stor försäljningslokal, belägen en trappa upp vid en af Paris' förnämsta gator, Rue de la Paix. Ändamålet därmed var dels att mot en ringa försäljningsprocent förmedla försäljningen af fruntimmershandarbeten, som utförts af pauvres honteux, dels ock att åt dessa personer lämna nya vackra modeller och mönster till arbeten samt att förskaffa dem beställningar.

Jag insåg genast, att denna Société des abeilles fullgjorde en mycket nyttig verksamhet i samhället. Det enda, som jag icke kunde finna bra och efterföljansvärdt, var den bestämmelsen, att de arbetande skulle förete fattigdomsbevis för att få sina arbeten där mottagna till försäljning, emedan denna bestämmelse var af ganska ömtålig natur för den krets som anstalten afsåg att stödja, och den kunde sålunda motverka dess goda ändamål.

Jag beslöt på grund af hvad jag lärt känna af den verksamhet, som utöfvades af La Société des abeilles i Paris, att efter hemkomsten till Stockholm genast vidtala några vänner att i samband med mig söka inrätta en liknande, hos oss så väl behöflig anstalt, men med vidgad uppgift, nämligen dels att förbättra handarbetena och dels att skaffa kvinnor, som för sin utkomst ägna sig åt sådana arbeten, en verklig hjälp genom förmedling af beställningar och genom en mera stadigvarande sysselsättning.

Förslaget väckte lifligt intresse, och jag lyckades att härför intressera ett antal för denna sak lämpliga personer bland mina vänner och närmare bekanta: först min moder fru *Wilhelmina Hierta* och min syster fru *Ebba Lind af Hageby* samt friherrinnan *Axeline Fock*, fru *Fredrika Linnell*, fru *Anna Wallenberg*, fröknarna *Lilly Nordström*, *Eva Fryxell*, *Emma Grapengiesser*, *Carolina Norstedt* och statsrådinnan *Louise Bredberg*. Denna sistnämnda gaf mig det rådet att äfven vända mig till justitierådinnan *Rosalie Olivecrona*, som jag förut icke kände; hon visade intresse för saken och föreslog att äfven anmoda fru *Josephine Varenius* att ingå i den krets af damer, som bildade den

första styrelsen. Man beslöt att gemensamt garantera en summa af 1,500 kr. om året under 3 år och förhyrde en särdeles väl belägen butik i N:r 12 Lilla Vattugatan. Fru Olivecrona erbjöd sig att blifva styrelsens ordförande och kassaförvaltare, hvilket anbud tacksamt antogs, och under närmare 30 år skötte hon nitiskt den besvärliga befattningen med räkenskaperna, hvilkas omfång alltjämt växte.

Vårt program alltifrån början var: att *utan fattigdomsbevis till försäljning mottaga väl gjorda fruntimmersarbeten*; att söka förbättra dessa genom att lämna råd och anvisningar på nya modeller och på vackra mönster; att mottaga och förmedla beställningar samt hafva en uppslagsbok, ett yrkesregister, på adresser för arbeterskor af olika slag. Försäljningsprocenten sattes så lågt som till 6%, den måste dock sedan efterhand höjas, först till 8%, år 1884 till 10% och 1905 till 15% för bestridande af ökade omkostnader för lokal och för löner till biträdena.

Den 13 oktober 1870 öppnades försäljningslokalen för denna institution, som på mitt förslag erhållit ett enkelt och kort namn, påminnande om den i Paris befintliga anstaltens, nämligen *Bikupan*, i stället för de äfven föreslagna "Fruntimmers-handarbets-magasin" eller "Kvinnligt Industri-magasin" m. fl., dylika förslag.

Allmänheten ställde sig genast mycket sympatisk till det nya företaget. Fru Olivecrona skref en artikel i Tidsskrift för Hemmet, benämnd "En felande länk mellan den arbetsgifvande och arbetssökande". Modeller anskaffades och utlånades, och många nya, konstnärligt vackra arbeten inkommo till försäljning. Däribland må särskildt nämnas fröken *Selma Giöbels* arbeten i träskulptur. Hon, som förut varit elev till professor Frithiof Kjellberg i skulptur, blef nu den första kvinna i Sverige, som upptog träskulpturen i svensk allmogestil såsom en industri.

En föreståndarinna hade af fru Olivecrona engagerats, men för öfrigt fördelades arbetet mellan kommittéleda-

möterna sålunda: fröken Grapengiesser åtog sig affären med Vadstenaspetsar, friherrinnan Fock, fru Lind af Hageby och jag anordningarna med och tillsynen af butiken samt anskaffandet af nya modeller etc., och fru Olivecrona skötte allt fortfarande räkenskaperna.

Garantisumman behöfde blott i ringa mån anlitas. Totalsumman för sålda arbeten uppgick under första året till 11,831 kr., och ett tillskott af endast 139 kr. var det ringa belopp hvarmed inkomsterna understego utgifterna. Äfven från landsorten insändes många arbeten.

Bikupan hade såsom ofvan nämnts, alltifrån början till uppgift icke allenast att i likhet med skyddsföreningarna hjälpa behöfvande, utan den hade därjämte det viktiga ändamålet att söka förädla handarbetena i allmänhet; och det var därför af betydelse, att icke endast behöfvande, utan ock andra, framförallt konstnärligt begåfvade och utbildade kvinnor, där kunde få inlämna sina arbeten, hvarigenom handaskicklighetens höjande kunde blifva tillgodosedt. I detta hänseende tycktes visserligen föreståndarinnan hafva olika åsikt och ville företrädesvis gynna de behöfvande, så att klagomål ingingo från en del personer att de blifvit snävt bemötta, emedan de icke sågo nog behöfvande ut.

Just det fel, som jag anmärkt emot "la Société des Abeilles" i Paris, hade således på sätt och vis inträngt i Bikupans skötsel.

En vändning inträffade emellertid i denna uppfattning, sedan Prinsessan Eugenie till Bikupan inlämnat till försäljning några af sina i parian återgifna skulpterade grupper, hvarefter äfven personer ur de mera burgna klasserna kunde utan obehag inlämna sina konstslöjd- och handarbeten och denna slags verksamhet blef mera ansedd och   rad.

Bikupan blef ock snart en allmänt erkändt nyttig och behöflig institution.

År 1873 skulle den stora världsexpositionen i Wien äga rum, och äfven Sverige skulle deltaga däri. För detta ändamål tillsattes, under ordförandeskap af civilministern statsrådet P. A. Bergström, en stor kommitté af 58 härför sakkunniga män. Men då i programmet för utställningen äfven ingick upprättandet af en särskild *afdelning för kvinnoarbeten*, uppdrogs åt tvenne ledamöter af Bikupans styrelse, justitierådinnan *Olivecrona* och friherrinnan *Fock*, att såsom "Special-Comité für weibliche Arbeiten"¹⁾ omhändertaga förberedelserna för denna afdelning. Efter samråd med Bikupans öfriga styrelse åtog sig denna att sätta i gång en insamling från landets olika delar af föremål, som lämpade sig för en sådan utställning. För detta ändamål utsågs en kommitté af 5 af styrelsens ledamöter, nämligen utom de båda nämnda, fru *Olivecrona* och friherrinnan *Fock*, äfven fröken *Lilly Nordström*, fru *Ebba Lind* af *Hageby* och fröken *Anna Hierta*. Därpå utfärdades till lämpliga personer i landets olika delar ett *upprop* att till densamma insända för utställningen afsedda artiklar, under tillkännagifvande, att vidare upplysningar kunde erhållas hos de nämnda fem ledamöterna, alla bosatta i Stockholm. Detta upprop utfärdades under senare delen af 1872. Anmälningar till deltagande i utställningen skulle vara inlämnade senast den 13 dec. 1872, och föremålen skulle vara insända senast till den 15 mars 1873.

Enär detta upprop, som publicerades i tidningarna, är synnerligen upplysande angående planen för denna af Bikupans styrelse anordnade insamling af expositions-föremål och för den betydande omfattningen af densamma, anser jag mig böra här i sin helhet återgifva, efter ett af dess offentliggöranden i pressen (*Aftonbladet* för den 20 november 1872). Den lydde sålunda:

¹⁾ Se katalogen för världsutställningen 1873 i Wien: "Schweden, II Specieller Katalog".

“Sektionen för kvinnans arbete vid verdensutställningen
i Wien 1873.

I Grupp 26, som i sig innesluter alla exponibla alster, rörande uppfostrings-, undervisnings- och bildningsväsendet, har man äfven upptagit en sektion för *det qvinliga arbetet*, ämnad att omfatta alla delar af kvinnans arbetsområde, så vidt de kunna vid en exposition framställas. Ändamålet härmed är, att gifva en så fullständig öfverblick som möjligt af den verksamhet, som af kvinnan utöfvas i skilda riktningar, och att sålunda visa den betydighet, hennes arbete kan ega i nationalekonomiskt, pedagogiskt, artistiskt och litterärt hänseende. Man hoppas äfven härigenom finna en måttstock, hvarefter man kan bestämma behöfliga reformer i det qvinliga undervisningsväsendet.

Det står hvarje land fritt att efter egna nationella förhållanden organisera denna sektion.

För Sverige har man bestämt följande indelning:

1:o. Exposition af i skolor för qvinliga lärjungar förfärdigade arbeten. Denna afdelning emottager alla slags arbeten af *god* beskaffenhet, som i sådana skolor blifvit tillverkade. Utställning af arbeten från folk- och slöjdskolor är här af största intresse, dóck bör man söka undvika ett tröttande enahanda. De insända arbetena få ej tvättas och böra vara försedda med en påskrift, innehållande uppgift på skolan, samt barnets namn och ålder.

2:o. Exposition af alster af qvinlig hemslöjd. Denna afdelning sönderfaller i 3:ne underafdelningar:

a) Arbeten, som af kvinnor, helst allmogens, förfärdigas i hemmen och som äro praktiskt nyttiga: såsom prof på väfnad, spånad, linnesömnad, stickning o. s. v.

b) Arbeten, som tillverkas i hemmen och tillhöra smärre industrigrenar, egna för någon viss trakt, och som endast äro ämnade för afsättning inom ett mindre område, såsom delar af provinsklädedrägter o. s. v.

c) Arbeten, som af de lyckligare lottade samhällsklassernas qvinnor förfärdigas i hemmen och äro ämnade till prydnad och försköning, äfvensom finare arbeten tillhörande toaletten. Hit räknas sålunda alla slags s. k. grannlåts- och fantasiarbeten. Den smak, omsorg och konstfärdighet, hvarom arbeten tillhörande denna kategori skola vitna, böra göra dem tjenliga att begagnas såsom mönster, hvarjemte de äfven kunna bidraga till att höja och förädla arbeterskornas smak och konstsinne. Af sådan anledning måste de äfven ega en hög grad af fulländning. Tillkännagifvas bör ock, om arbetet är till salu, då priset tydligt skall utsättas, om detsamma eller mönstret är af egen uppfinning och den utställande vid någon föregående exposition erhållit pris eller utmärkelse för liknande arbete. Hit hörande arbeten böra vara tillverkade inom de tio sista åren.

3:o. Exposition af alla slags alster af qvinlig industri (ej fabriksmessigt bedrifven), hvilka ingå i handeln. Hit höra ej blott all slags sömnad, stickning, virkning, blomstertillverkning, spetsknyppning m. m., utan äfven arbeten från andra yrkesgrenar, som sjelfständigt utöfvas af qvinnor.

4:o. Exposition af *alla* slags konstalster, såsom skulptur, målning, ritning, gravyr, fotografi o. s. v., utförda af qvinliga artister och amatörer, som arbeta sjelfständigt, d. v. s. ej tillhöra någon slöjd- eller konstskola. Inga hinder möta för den qvinliga artisten att utställa arbeten såväl inom denna sektion, som inom Grupp 25, hvilken upptager *Nutidens bildande konst*, och der sådana konstverk inrymmas, som tillkommit efter 1862 års utställning i London. Detta är tvärtom önskligt för den allmänna öfverblicken.

5:o. Katalog på tryckta arbeten, publicerade af svenska qvinnor.

Anmälningar till deltagande i utställningen böra vara inlemnade till *styrelsen för Bikupan* (Stockholm, Lilla Vattugatan 12) senast den 13 nästkommande Dec.

Utställningsföremålen skola vara aflämnade senast den 15 Mars nästa år till kommittén för Sveriges deltagande i verldsutställningen i Wien, under adress: Stockholm, Öfre Bangränd n:r 1.

Namn och andra uppgifter böra tydligt utsättas på alla expositionsartiklar. Önskligt är att de senare blifva affattade på franska språket.

Vidare upplysningar lemnas:

- För afdelning 1 af fröken Lilly Nordström, Drottninggatan 88.
 ” 2 af friherrinnan Fock, Rörstrandsgatan 14 & 16.
 ” 3 af fru Lind af Hageby, Norra Smedjegatan 30.
 ” 4 af fröken Anna Hierta, Brunkebergs Hôtel.
 ” 5 af fru Olivecrona, Malmkilnadsgatan 11.“

Såsom af detta upprop framgår, hade Bikupans styrelse fattat sin uppgift på ett ganska storslaget sätt och i vid omfattning, såväl med hänsyn till den kvinnliga undervisningen i skolorna som till kvinnoslöjden i hemmen, särskildt ock allmogens klädnadsslöjd och hemindustri i landets olika trakter, äfvensom ock konstslöjd och prydnader. I detta upprop ligger ock redan i korta, klara ord framlagdt en stor del af programmet för den blifvande föreningen Handarbetets Vänners och det blifvande Nordiska museets syftemål. Detta program upptog äfven hemslöjd, mönster och konstslöjdalster förfärdigade såväl af allmogen som i de högre samhällsklasserna, för så vidt dessa föremål kunde äga verklig, kulturell betydelse, äfvensom ock alla slags konstalster förfärdigade af kvinnliga artister.

Af de svaromål och bref, som i stor mängd ingingo från alla landsdelar, framgick, att detta upprop omfattades med stor och allmän sympati. Man endast klagade öfver,

att tiden var så knapp för tillverkande af en hel del föremål, som icke funnos att tillgå färdiga, men som skulle lämpa sig synnerligen väl för den ifrågavarande utställningen.

Men Bikupans styrelse — och särskildt äfven dess nämnda kommitté — fick ännu en uppgift att utföra, som kräfde omtanke och möda, nämligen att insamla data för och författa en *statistisk berättelse öfver kvinnoarbetet i Sverige*, hvartill materialet insamlades af friherrinnan Fock, fröken Nordström och undertecknad, hvarefter arbetet på tyska och engelska redigerades af fru Olivecrona samt trycktes i Stockholm såsom en afdelning af "*Weibliche Arbeiten*" i arbetet "*Schweden*", *Weltausstellung 1873 in Wien* (Norstedt & Söner, 1873).

Under vintern 1872—73 insändes nu från snart sagdt alla delar af landet en stor mängd föremål och arbeten, hvaribland framför allt märktes många, som hade en äkta nationell prägel. Särskildt må framhållas mycket talrika arbeten utförda af bondkvinnor i Skåne, Småland, Närke, Värmland, Öster- och Västergötland, Södermanland, Uppland, Dalarna (Leksand, Gagnef, Mora och Våmhus), äfvensom Hälsingland och andra landskap i landets norra delar, äfven Lappland. Bland dessa föremål frapperades man särskildt af de gamla vackra mönstren på spetsar och broderier, som voro anbragta på nationalkostymerna, samt af väfnader af hemspunnet och hemfärgadt garn; vidare af granna åkedyndor och hängkläden m. m. Man frapperades ock icke minst af det skönhetssinne och den uppfinningsrikedom, som visade sig i en stor del af dessa allmogeväfnader, och hvaraf våra brodöser och konstväfverskor i de högre klasserna kunde hafva mycket att lära. Det skulle blifva för långt att här lämna en närmare redogörelse för de talrika och så synnerligen intresseväckande arbeten och föremål, som sålunda insändes till Bikupans styrelse. Den katalog, som häröfver trycktes för utställningen i Wien, kan ännu gifva en uppfattning rörande omfånget och arten af denna samling.

Så snart man fått en öfverblick öfver de inkomna föremålen, uppstod bland *Bikupans* styrelseledamöter tanken på att före deras afsändande till Wien föranstalta om en utställning af dem i Stockholm. Styrelsen beslöt ock att ofördröjligen föranstalta om en sådan i den då för tiden förnämsta utställningslokalen i Stockholm, De la Croix' stora salong vid Brunkebergstorg, där de utställda arbetena togos i betraktande såväl af de särskildt intresserade som af den stora allmänheten, af hvilka denna utställning omfattades med stort intresse.

Man fann till sin förvåning och glädje, att i åtskilliga trakter på landsbygden ännu fanns kvar en originell och synnerligen rik *hemslöjd*, en från forna tider nedärfd stilkänsla och en konstskicklighet, som med ringa medel kunde frambringa synnerligen prydliga och anslående föremål. Och denna slöjd väckte hos mången hoppet om att man på grundvalen af densamma skulle kunna åter uppväcka den i senare tider alltför mycket förlorade stilkänslan och frammana en nationell svensk konstslöjd.

En sådan väckelse låg tydligen redan liksom i luften, synnerligen bland våra konstnärer och konstamatörer. Ty bland de till Wienerutställningen insända föremålen och arbetena funnos åtskilliga nya sådana arbeten, som upptagit gamla nationella mönster såsom förebilder. Bland dem märktes särskildt äfven några med fornnordiska motiv, drakslingor o. d., hvilka starkt frapperade de besökande åskådarna, som i början delvis uttalade sig osympatiskt om dem, dels mycket anslogos af dessa då ännu för mången så "nya", okända motiv. Särskildt blefvo fröken Helène Flodmans och fru Hanna Wings kompositioner och broderier med mönster af drakslyngor och runor mycket omtyckta och beundrade.

Men jämte dessa många vackra föremål i nordisk nationell stil hade äfven från landsbygden inkommit åtskilliga stil- och smaklösa fruntimmersarbeten, hvilka tydligt ådagalade, att den för *Bikupans* verksamhet allt ifrån

början ställde uppgiften att förbättra och förädla handarbetena, hade betydelse för hela landet, hvarför verksamheten i denna riktning borde så mycket som möjligt utsträckas.

Tyvär var för den här omnämnda, för vår handslöjds utveckling så betydelsefulla utställningen i De la Croix' salong tiden knappt tillmätt, emedan föremålen — som vid sin afsändning upptogo ej mindre än 37 lärar — måste inom bestämd period skickas till Wienerexpositionen. Åtskilliga för denna exposition afsedda arbeten hunno därför icke heller att inom utsatt tid afslutas. Till prisdomarinna för denna afdelning vid Wienexpositionen hade utsetts statsrådinnan *A. Bergström* och till föreståndarinna för densamma fröken *Jenny Rossander*, som äfven blef den förras ersättarinna i jury i Wien.

För en del föremål och arbeten, som icke hunnit att inom utsatta tiden inkomma till Bikupans styrelse, men som ändock voro värda att uppmärksammas (se Tidskr. f. Hemmet 1873) anordnade nu fru Adlersparre m. fl. en liten separatutställning innanför växelagenten herr Cohens kontor i huset n:r 36 Drottninggatan. Åtskilliga af dessa arbeten, som sålunda ej hunnit afslutas inom den för den större utställningen utsatta tiden, befunnos synnerligen beaktansvärda och vackra. Särskildt må här nämnas synnerligen stilfulla och pryddliga arbeten af fru *Hanna Winge* och af fröknarna *Anna Fleetwood* och *Helène Flodman*.

Bikupans svenska ombud vid Wienerexpositionen fröken *Jenny Rossander* skref flera korrespondenser om utställningen, hvilka trycktes i Tidskrift för Hemmet. Hon hade genom expositionen kommit i liflig beröring med den berömde förnyaren af den österrikiska konstslöjden *Jacob Falke* och mottog väckande intryck af samtalen med honom. Han berömde särskildt några svenska broderier, grundade på inhemska motiv och nationellt behandlade.

Hos fru *Sophie Adlersparre* vaknade nu med anledning af ofvannämnda utställning i Stockholm och af fröken

Rossanders bref från Wien, tanken på att söka verka för att i fruntimmersarbetena upptaga *det konstnärliga och nationella*, som fanns i allmogearbetena från aflägsna bygder i Sverige.

I ett den 12 sept. 1874 dagtecknadt bref — alltså ett år efter Wienerutställningen — skrifver fru Adlersparre sålunda härom till mig:

“Frågan om något fruntimmer finnes, som skulle vilja egna sig åt studiet af nationalekonomi, skulle jag gerna söka få besvarad genom tidskrift. ifall du tillåter att frågan der införes. Sjelf kan jag tyvärr ej besvara den.

“Deremot är jag nu som alltid “brimful of questions“ som länge förgäfves väntat sin lösning. En af dessa vet jag att du också ibland funderat på och det skulle därför vara roligt att höra din tanke derom. Det är frågan huru man skall kunna, ej blott bereda afsättning för, men äfven höja och förädla det svenska handarbetet. — “Bikupan tjenar blott det ena ändamålet ¹⁾ — hur har du tänkt dig att man bäst skulle kunna befrämja det andra? “I hvilken riktning och med hvilka medel skulle smaken påverkas och konstskickligheten höjas?

“Se der, snälla Anna, uppslaget till ett tankeutbyte, som på det högsta skulle intressera mig. Men — jag är i dag mer än vanligt frågvis — denna gång gäller det dock inga “Chateaux en Espagne“ utan en mycket simpel praktisk sak. ²⁾“

¹⁾ Äfven denna uppgift var, såsom ofvan är nämndt, ifrån början afsedd att främjas genom Bikupans verksamhet, och i många riktningar hade en förbättring i arbetena inträdt. Men på grund af att den först anställda föreståndarinnan icke ägde de därför erforderliga konstnärliga insikterna hade den konstnärliga uppgiften icke kunnat tillräckligt tillgodoses.

²⁾ Då brevets fortsättning sedan afhandlar en kurs i konsttvätt och tillskärning af kläder efter en förenklad method, hvori en norsk fröken erbjudit sig att mot betalning gifva en kurs i Stockholm, — en “mycket simpel praktisk sak“, såsom fru Adlersparre säger i motsats mot den då ännu

De gamla nordiska mönstren hade redan under en följd af år utgjort föremål för uppmärksamhet och intresse bland den dåvarande förnämsta konstnärskretsen; professorerna *August Malmström, Winge, Scholander, Frithiof Kjellberg, Carl Curman* m. fl. omfattade denna sak med varmt intresse. De voro alla mer eller mindre entusiaster för den gamla fornnordiska konsten och konstslöjden. Malmström, Jacob Kulle och C. Curman hade ock anlagt stora samlingar af gamla allmogeväfnader: Malmström bl. a., såsom han själf upplyste mig, med tanke på sin stora tafla öfver Bråvalla slag, och Winge för sina fornnordiska taflor. Hos *Arthur Hazelius* hade åren 1872 och 1873 vaknat tanken på att tillvarataga våra nationaldräkter, gamla husgeråd och smycken m. m. Det fornnordiska och nationella låg i luften. Allt var således väl förberedt för en ny förening af det slag, som fru Adlersparre afsåg att bilda och som stiftades 1874 under benämningen "*Handarbetets Vänner*". Denna förening, som hon kort förut i sitt här återgifna bref till mig af den 12 sept. 1874 hänför till "*Chateaux en Espagne*", blef alltså redan kort därefter till verklighet.

Af den här gifna historiska redogörelsen för *Bikupans första utveckling*¹⁾ torde med all tydlighet framgå, att denna institution fyllt sin bestämmelse på ett förtjänstfullt sätt och i väsentlig mån fullgjort de uppgifter, som alltifrån början uppställts för densamma. Ja, resultatet af dess verksamhet öfverträffade t. o. m. i icke ringa mån de förhoppningar, som man därom vågat hysa. Denna institution har ock verkat väckande i större omfattning än man från begyn-

för henne sväfvande, till luftslottens rike hörande frågan om åtgärder för höjandet af konstskickligheten i Sverige — så anser jag mig icke böra här återgifva mera däraf. Men det anförda är af historiskt intresse, emedan däraf tydligt framgår, att fru Adlersparre i sept. 1874 ännu icke synes haft alls klart för sig bildandet af *Handarbetets Vänner*. Och ändock uppgifves allmänt, att denna förening stiftades våren 1874.

¹⁾ Till grund för ofvanstående framställning föreligga åtskilliga aktstycken, dels i tryck och dels i originalhandlingar, bref och intyg m. m., hvilka finnas i min ägo.

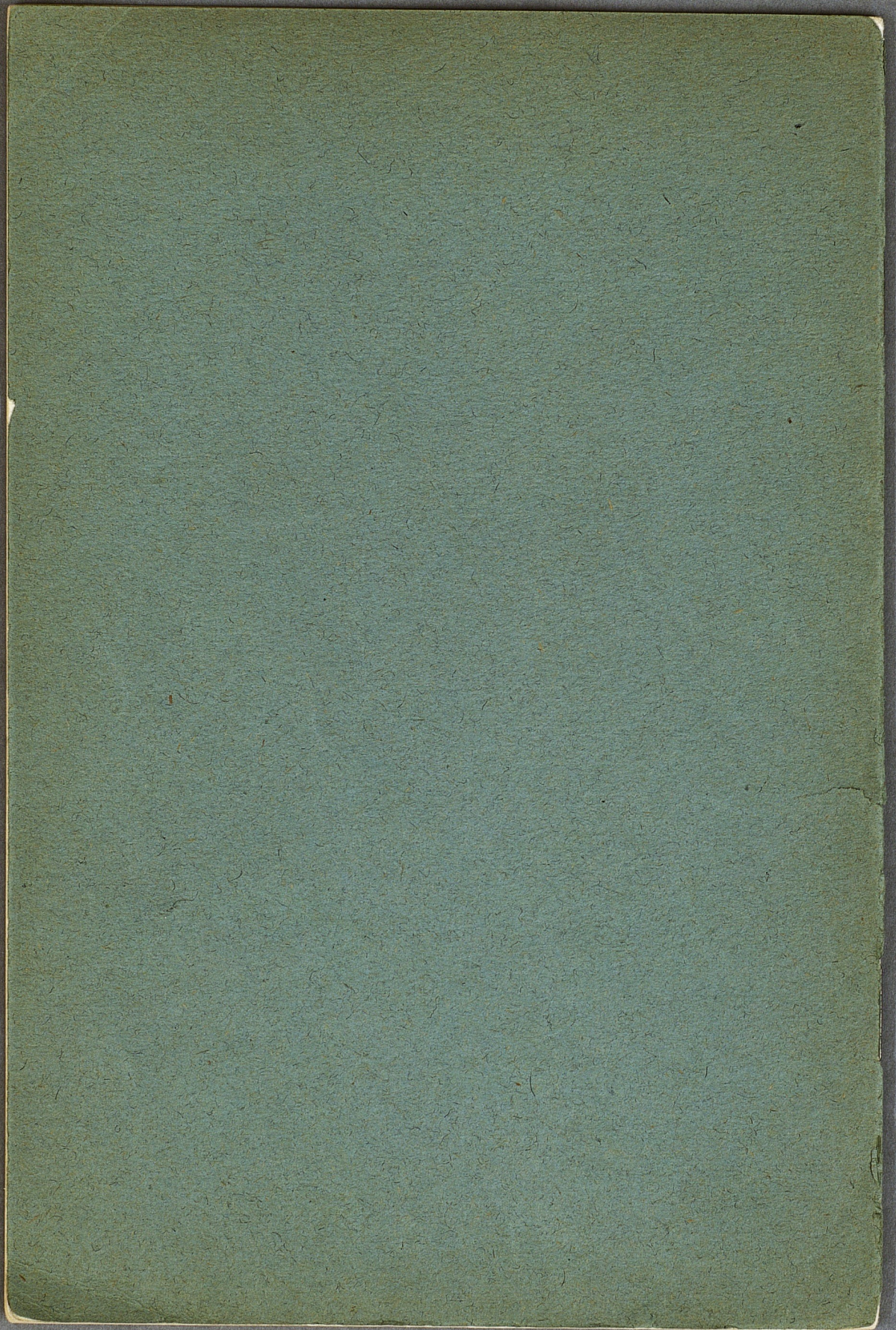
nelsen kunnat hoppas. Ur det uppslag, som i enlighet med ofvanstående gifvits, särskildt genom den storartade insamlingen för utställningen i Wien af svenska handarbeten och allmogeslöjd, framgick sedan den för denna sak och i allmänhet för den svenska konstslöjdens höjande af frih. Adlersparre grundade och sedan alltså så framgångsrikt verksamma föreningen "Handarbetets Vänner". Bikupan har ock i hufvudsak blifvit ett föredöme för liknande anstalter i andra städer i Norden, såsom i Göteborg och Helsingfors m. m.

Det icke minst märkliga i institutionens verksamhet är, att den kunnat fullgöra sin uppgift mot en så jämförelsevis ringa försäljningsprocent och med så obetydliga tillskott. Dess omsättning har under årens lopp vuxit till stora belopp. Redan de första 25 åren utgjorde denna omsättning tillsammans kr. 614,579.40. Och man har beräknat, att omsättningssumman under de sista 15 åren uppgått till kr. 1,199,898.31. År 1909 uppgick omsättningsbeloppet till mera än 94,000 kr.

Efter att i femton år, under fru Olivecronas nitiska ordförandeskap, och med hufvudsakligen samma styrelse, under hvilken den från början stiftades, hafva utöfvat en välsignelsebringande och gagnande verksamhet, förenades Bikupan, på sin ordförandes förslag, år 1887 med "*Sällskapet till arbetsflitens befrämjande*", som stiftades redan 1839 och som stod under dåvarande Kronprinsessans, den nuvarande Drottningens höga beskydd och ordförandeskap; och då detta Sällskap med sina hedrande traditioner alltifrån sin stiftelse haft till syfte att främja arbetsfliten; så har genom detta tillskott af arbetskrafter och kapital en väsentlig och värdefull utveckling ägt rum till hela institutionens förkofran. Det ingår emellertid icke i syftet för denna min framställning att redogöra för denna dess senare utveckling, för hvilken årligen tryckta berättelser utgifvas.

Anna Hierta-Retzius.

www.books2ebooks.eu